

Jeroen Bartelse (Directie Kennis en Innovatie)

MIKK is een kompas, geen stuurwiel

Voor alle duidelijkheid, het MIKK is geen investeringsagenda voor onderzoek en innovatie. Het is een kompas, een hulpmiddel, waarmee bestuurders van overheden, kennisinstellingen en bedrijven hun eigen koers kunnen uitzetten.

Jeroen Bartelse, directeur van de rijksbrede directie Kennis en Innovatie wil iedere schijn vermijden dat het MIKK (Meerjaren Innovatie en Kennis Kompas) de richting van het onderzoeks- en innovatiebeleid zal gaan bepalen. „Wat we doen is zichtbaar maken of en zo ja welke samenhang er bestaat tussen verschillende kennisgebieden en innovatiethema's, en wat de relevantie is voor de aanpak van een of meer maatschappelijke uitdagingen. Het is aan anderen om daaraan conclusies te verbinden.”

Begin deze week is de voortgangsrapportage vastgesteld. Daaruit blijkt dat de bouw van het MIKK op schema ligt. Bartelse: „In maart moet er een bètaversie beschikbaar zijn van het MIKK, waarin informatie over de kennis- en innovatiethema's en de maatschappelijke opgaven in onderlinge samenhang is opgeslagen. Tot aan de zomer willen we de bètaversie valideren en de gebruiksvriendelijkheid vergroten. In de periode daarna moet het MIKK zich in de praktijk bewijzen in de zin dat het zich moet ontwikkelen tot een bruikbaar en handzaam gereedschap voor discussie en beleid over inhoudelijke keuzes bij onderzoek en innovatie.” De ontwikkeling van het MIKK maakt deel uit van het rijksbrede programma Nederland Ondernemend Innovatieland. Bartelse: „Aan de basis van dit programma liggen de MIA's, de maatschappelijke innovatieagenda's. Daarin worden maatschappelijke vraagstukken gekoppeld aan het Nederlandse kennis- en innovatiepotentieel. Inmiddels zijn er MIA's op uiteenlopende terreinen als water, zorg, energie, veiligheid, onderwijs en duurzame agro- en visserij. Om een goede dialoog over focus en massa te kunnen voeren, is het nodig om te weten op welke kennis- en innovatiethema's Nederland op dit moment inzet.”

Tegelijk met het inventariseren van maatschappelijke opgaven, zijn die kennis- en innovatiethema's in kaart gebracht. Bartelse: „Het Agentschap NL (voorheen SenterNovem, red.) NWO en TNO hebben daarvoor ruim 120 bronnen geanalyseerd. Van elk van de thema's zijn de wetenschappelijke, economische en maatschappelijke kenmerken beschreven en vastgelegd in fact sheets. Daarbij moet je denken aan kenmerken zoals omvang en kwaliteit van het wetenschappelijk onderzoek, valorisatiepotentie en kennisintensiteit van bedrijven.”

Het MIKK is bedoeld als instrument om verbindingen te leggen tussen economische, wetenschappelijke en maatschappelijke aspecten van het kennis- en innovatiebeleid.

Bartelse: „Je kunt er interessante combinaties mee zicht-

baar maken tussen economisch relevante thema's en wetenschappelijke excellente domeinen. Of antwoord zoeken op de vraag welke kennis- en innovatiethema's relevant gevonden worden voor de aanpak van een bepaalde maatschappelijke opgave. Natuurlijk is zo'n instrument voortdurend in ontwikkeling. Het is ook nog niet compleet. Zo willen we de komende periode inventariseren welke kennis- en innovatiethema's in de Europese Unie prioriteit hebben.” Gevraagd om een voorbeeld noemt Bartelse de maatschappelijke opgave om de productie van landbouwgewassen duurzamer te maken. „Met het MIKK kun je allereerst laten zien met welke andere maatschappelijke opgaven deze is verbonden. Met behoud van biodiversiteit bijvoorbeeld, maar ook met het verduurzamen van de algemene productie en consumptie. Vervolgens kun je zien met welke kennis- en innovatiethema's deze opgave is verbonden. Groene genetica bijvoorbeeld, maar ook, wat je misschien niet zou verwachten, de ontwikkeling van industriële robots.”

Het leggen van die verbanden gebeurt door experts die zich vanuit verschillende kennisgebieden buigen over de maatschappelijke opgave van verduurzaming van de landbouw. Inmiddels is er een aantal expertmeetings geweest. Bartelse: „Wat je ziet is dat sommige kennisgebieden relevant zijn voor meerdere maatschappelijke opgaven en innovatiethema's. Dat zijn waarschijnlijk enabling kennisgebieden. Dat kan nanotechnologie zijn of ICT, maar vermoedelijk zijn er ook in de alfa- en gammawetenschappen enabling kennisgebieden, die voor meerdere maatschappelijke opgaven van belang zijn. Bijvoorbeeld methoden en technieken om de burger meer te betrekken bij de ontwikkeling van nieuwe technologie.”

Het MIKK zou de suggestie kunnen wekken dat experts in staat zijn om vooraf te voorspellen welke kennis- en innovatiethema's cruciaal zijn om de toekomstige economie te versterken en bestaande maatschappelijke behoeften te vervullen. Dat terwijl vrijwel niemand de hoge vlucht van mobiele telefonie en internet heeft kunnen voorzien. „We matigen ons dat ook zeker niet aan”, zegt Bartelse. „Het MIKK biedt een snapshot; we hebben niet de illusie dat we kunnen voorspellen wat er aan komt. Wat we doen is een hulpmiddel ontwikkelen om je weg te vinden door een woud aan initiatieven en plannen voor onderzoek en innovatie, gekoppeld aan maatschappelijke vraagstukken.” Zoals gezegd wordt in maart de bètaversie van het MIKK gelanceerd. Een handig gereedschap voor beleidsmakers en bestuurders of ze nu bij de overheid zitten of dat ze een strategisch programma voor de R&D-afdeling van een bedrijf of voor een kennisinstelling moeten ontwikkelen. Bartelse: „Het MIKK vertelt ze niet wat ze moeten doen; het helpt ze wel om beter keuzes te kunnen maken.”